

QIRQBO'G'IM HAQIQADA UMUMIY MA'LUMOT VA TIBBIYOTDAGI AHAMIYATI

Bahodirova Mohichehra

Yusupova Sevinch

Alfraganus universiteti tibbiyot yo'nalishi

davolash ishi yo'nalishi 2-kurs talabalari

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15727614>

Annotatsiya: ushbu maqolada qirqbo'g'im dorivor o'simligi haqida umumiy ma'lumot keltirilgan.

Maqolada o'simlikning dorivor xususiyatlari tarqalishi shuningdek zamonaviy tibbiyotda farmakologik xususiyatlari; yallig'lanishga qarshi va regeneratsiya xususiyatlari alohida tariflab berilgan.

Uning siydik yo'llari buyrak kasalliklari va teri kasalliklariga ijobiy ta'siri haqida umumiy bayonot keltirilgan

Ushbu maqola tibbiyot talabalari va dorivor o'simliklar bilan shug'ullanuvchilar uchun ilmiy manba bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: qirqbo'g'in, xaqi tabobati, zamonaviy tibbiyot, yallig'lanish, dorivorlik, qaynatma.

Аннотация:

В данной статье представлена общая информация о лекарственном растении — хвоще.

Описаны его лечебные свойства, распространение, а также фармакологические характеристики в современной медицине. Особое внимание уделено его противовоспалительным и регенеративным свойствам.

Также дана общая информация о положительном воздействии растения на мочевыделительные пути, заболевания почек и кожные болезни.

Данная статья служит научным источником для студентов-медиков и специалистов, занимающихся лекарственными растениями.

Ключевые слова: хвощ, народная медицина, современная медицина, воспаление, лекарственные свойства, отвар.

Abstract:

This article provides general information about the medicinal plant horsetail.

It discusses the plant's medicinal properties, its distribution, and its pharmacological features in modern medicine. Special emphasis is placed on its anti-inflammatory and regenerative properties.

The article also presents an overview of its positive effects on the urinary tract, kidney diseases, and skin disorders.

This article serves as a scientific resource for medical students and researchers working with medicinal plants.

Keywords: horsetail, folk medicine, modern medicine, inflammation, medicinal properties, decoction.

Kirish: Dala qirqbo'g'imi - Qirqbo'g'imdoshlar - Equisetaceae oilasiga kiradi. Dala qirqbo'g'ini ko'p yillik, sporali o'simlik. Ildiz poyasi uzun, bo'g'imli bo'lib, undan yer ostiga karab ingichka qoramtir ildiz-lar, yer ustiga esa 2 xil poya o'sib chiqadi. Ildiz-poyada zaxira oziq

modda-lar to'planadigan tuga-naklar bor. O'simlik poyasi bahorgi va yozgi bo'ladi. Dala qirqbo'g'imi ildizidan ko'paytiriladi. Ochiq, yorug' yerlarda o'simlik yaxshi rivojlanadi. Me'yorida suv berib turiladi, extiyojga qarab, nam tuproqlarga ekiladi. Kasallikka chidamli, o'g'itga talabchan emas. Ildizi bo'lib ekiladi. O'simlik tez o'sib rivojlanadi. 20 yilgacha umr ko'radi.

O'simlik keng tarqalgan bo'lib, cho'l va yarim cho'l tumanlaridan tashqari hamma yerda uchraydi. Qirqbo'g'im o'simligi asosan, ariq buylarida, qumli o'toqlarda, butalar orasida, o'rmonlarda va ekinzorlarda o'sadi.

Zamonaviy tibbiyotda qirqbo'g'imning infuziyalari, ekstraktlari va dorivor preparatlari diuretik, yallig'lanishga qarshi va regeneratsiyani tezlashtiruvchi vosita sifatida qo'llaniladi. Ushbu maqolada qirqbo'g'imning botanik tavsifi, kimyoviy tarkibi, farmakologik xususiyatlari hamda tibbiy amaliyotdagi ahamiyati ilmiy jihatdan ko'rib chiqiladi.

Qirqbo'g'imning dorivorlik xususiyatlari va qo'llanilishi:

Qirqbo'g'im (*Equisetum arvense*) qadimdan xalq tabobatida va hozirgi zamonaviy fitoterapiyada turli kasalliklarda samarali qo'llaniladigan dorivor o'simlik hisoblanadi. Uning kimyoviy tarkibida mavjud bo'lgan silisiy kislotasi, flavonoidlar, saponinlar, taninlar, alkaloidlar va askorbin kislotasi orqali quyidagi dorivor ta'sirlar kuzatiladi:

◆ 1. Diuretik (siydik haydovchi) ta'siri

Qirqbo'g'im buyraklar faoliyatini kuchaytirib, siydik haydashni ko'paytiradi. Bu xususiyat sistit, pielonefrit, shishlar, siydik yo'llari yallig'lanishi kabi holatlarda foydalidir.

Qo'llanilishi:

1 osh qoshiq quritilgan qirqbo'g'im ustiga 1 stakan qaynoq suv quyiladi. 15 daqiqa tindirib, kuniga 2–3 mahal yarim stakandan ichiladi.

◆ 2. Qon to'xtatuvchi (gemostatik) ta'siri

Qirqbo'g'im qon ivishini kuchaytiruvchi moddalar hisobiga burun qonashi, ko'p hayz ko'rilishi va boshqa qon ketish holatlarida ishlatiladi.

Qo'llanilishi:

Damlama holida ichiladi yoki tashqi qon ketishda kompress sifatida qo'llaniladi.

◆ 3. Yallig'lanishga qarshi va antiseptik ta'siri

Tarkibidagi flavonoidlar va taninlar yallig'lanishni kamaytiradi. Teri kasalliklari, yaralar, bo'g'im og'riqlari va og'iz bo'shlig'i yallig'lanishlarida foydalidir.

Qo'llanilishi:

Tashqi kompress, vanna yoki og'izni chayish uchun damlama tayyorlanadi.

◆ 4. Suyak va tirnoqlarni mustahkamlovchi ta'siri

Silisiy kislotasi suyak regeneratsiyasini faollashtirib, osteoporozi, tirnoq mo'rtligi, soch to'kilishida foyda beradi.

Qo'llanilishi:

Kurs bilan ichiladi (1 oy davomida, 2 haftalik tanaffus bilan). Shuningdek, kosmetik vositalar tarkibida ishlatiladi.

◆ 5. Toksin va zararli moddalarni chiqaruvchi (detoksikatsion) ta'siri

Organizmni ichki tozalovchi vosita sifatida qirqbo'g'im metabolik buzilishlar, teri toshmalari, oshqozon-ichak muammolarida ishlatiladi.

Qo'llanilishi:

Kuniga 2 mahal damlama tarzida iste'mol qilinadi. Boshqa o'simliklar bilan aralashtirib ichish mumkin (masalan, romashka, qora choy bilan).

◆ 6. Regeneratsiyani tezlashtiruvchi (bitiruvchi) ta'siri

Yaralar, kesilgan joylar va teri shikastlanishlari uchun qirqbo'g'im regeneratsiyani tezlashtiradi.

Qo'llanilishi:

Tashqi kompresslar (qaynatmasi bilan yuvish) yoki dorivor malhamlar tarkibida ishlatiladi.

◆ 7. Og'riqni kamaytiruvchi xususiyati

Bo'g'im og'riqlari, siyishdagi og'riq yoki yallig'langan joylardagi og'riqni yengillashtiradi.

Qo'llanilishi:

Ichki va tashqi qo'llash mumkin: damlama ichiladi, qaynatma kompress tarzida ishlatiladi.

Xulosa:

Qirqbo'g'im (*Equisetum arvense*) o'simligi o'zining boy biokimyoviy tarkibi va ko'p qirrali dorivor xususiyatlari bilan qadimdan xalq tabobatida, hozirda esa fitoterapiyada keng qo'llanilib kelinmoqda. Mazkur o'simlik siydik yo'llari kasalliklari, teri muammolari, suyak va tirnoq zaifligida, shuningdek ayrim ayollar kasalliklarida ham tabiiy davolovchi vosita sifatida samarali natija beradi.

Shu sababli qadim zamonlarda ham zamonaviy tibbiyotda ham xanuzgacha o'z o'rnini yoqotmagan.

References:

**Используемая литература:
Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Botanika-t@mail.ru
2. Xalq tabobati ensiklopediyasi. – Toshkent: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi", 2011.
3. Nazarov I.N., Abdullayeva G.M. O'zbekistonda uchraydigan shifobaxsh o'simliklar.
4. G'ulomov A.A. Dorivor o'simliklar va ularning qo'llanilishi.
5. Mirzayev F.F. O'simliklar dunyosi ensiklopediyasi. – Toshkent: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" DUK, 2006.
6. Salobiddinov S. S gulli o'simliklar sistematikasi. T. "o'qituvchi"1966